

Zagadnienie ochrony środowiska naturalnego jest nieodłącznie obecne w toczącej się dyskusji na temat działalności współczesnych przedsiębiorstw. Tematyka ta nabiera szczególnego znaczenia w świetle prowadzonej przez UE polityki środowiskowej. Problem ochrony środowiska stał się nie tylko zagadnieniem z zakresu etyki biznesu, ale znalazł się w centrum rozwiązań prawnych. Jeszcze w latach 90. XX w. zarówno wśród naukowców, jak i praktyków, spotykano się z opinią głoszącą, że inwestowanie w działalność na rzecz ochrony środowiska jest źródłem kosztów, które trudno jest zrównoważyć korzyściami dla przedsiębiorstw. Z czasem, wraz ze zmieniającym się modelem działalności biznesowej, zaczęły się pojawiać stwierdzenia wskazujące szanse poprawy wyników ekonomicznych przedsiębiorstw poprzez ograniczenie negatywnego oddziaływania na środowisko. Świat nauki odpowiedział w tej kwestii licznymi badaniami dotyczącymi relacji pomiędzy wynikami środowiskowymi a ekonomicznymi przedsiębiorstw. Prowadzone do tej pory badania dostarczyły jednak sprzecznych wniosków. Część badaczy wykazała, że lepsze wyniki środowiskowe przekładają się na lepsze wyniki ekonomiczne i poprawę konkurencyjności organizacji. Natomiast inni badacze istnieniu takiej zależności zaprzeczyli. Przyczyną tych rozbieżności mogło być nieuwzględnienie w badaniach specyficznych cech organizacji oraz uwarunkowań otoczenia zewnętrznego przedsiębiorstw.

W przedmiotowych badaniach przyjęto założenie, że niektóre podmioty, poprzez działania na rzecz ochrony środowiska mogą, w określonych warunkach, poprawić swoje wyniki ekonomiczne. Sytuacja ta nie ma jednak charakteru powszechnego. Dlatego w badaniach uwaga zostanie skoncentrowana na określeniu endogenicznych i egzogenicznych uwarunkowań, które pozwalają przełożyć prośrodowiskową aktywność podmiotów na poprawę ich konkurencyjności.

Celem badań jest określenie związków inicjatyw środowiskowych i wewnętrznych czynników konkurencyjności przedsiębiorstw z uwzględnieniem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski oraz ilościowych i jakościowych cech przedsiębiorstw. Wśród rozpatrywanych inicjatyw środowiskowych znajdują się: zapobieganie zanieczyszczeniom, recykling materiałów, zmniejszanie ilości wytwarzanych odpadów, zmniejszenie zużycia paliw i energii oraz ograniczenie zużycia wody. Wśród uwzględnionych czynników konkurencyjności są: jakość, dostawa, elastyczność oraz koszt. Efekty inicjatyw środowiskowych będą analizowane pod kątem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego regionów, kondycji finansowej przedsiębiorstw, względnej efektywności przedsiębiorstw oraz statusu systemu zarządzania środowiskowego ISO 14001 w organizacjach.

Cel badań zostanie zrealizowany poprzez empiryczną analizę danych pierwotnych oraz danych wtórnych. Źródło danych pierwotnych stanowią badania ankietowe w przedsiębiorstwach produkcyjnych (sektor 31 według North American Industry Classification System – NAICS) zlokalizowanych w sześciu regionach Polski (południowym, centralnym, północno-zachodnim, północnym, południowo-zachodnim i wschodnim). Źródłem informacji o przedsiębiorstwach jest Emerging Markets Information Service – EMIS. Zgodnie z danymi serwisu w Polsce (stan na 22.11.2016 r.) było 22 277 przedsiębiorstw produkcyjnych prowadzących działalność operacyjną. Spośród tych podmiotów, metodą losowania warstwowego, zostanie wyłoniona reprezentatywna próba badawcza o liczebności ok. 1 018 jednostek. Badania ankietowe dostarczą wcześniej nie gromadzonych informacji. Po pierwsze, na temat zaangażowania przedsiębiorstw w inicjatywy środowiskowe. Po drugie, pozwolą na określenie roli badanych czynników konkurencyjności w działalności przedsiębiorstw. Po trzecie, pozwolą określić status systemu zarządzania środowiskowego ISO 14001 w przedsiębiorstwach.

Źródłem danych wtórnych są sprawozdania finansowe przedsiębiorstw dostępne w bazie EMIS. Informacje ze sprawozdań posłużą ocenie sytuacji finansowej przedsiębiorstw. Narzędziem oceny będzie analiza dyskryminacyjna. Z kolei dane statystyki publicznej zostaną wykorzystane do określenia poziomu rozwoju regionów za pomocą wielowymiarowej analizy porównawczej.

Przy obecnej tendencji do podejmowania inicjatyw chroniących środowisko naturalne otrzymane wyniki będą stanowić unikatowe uzupełnienie teoretycznej i praktycznej wiedzy dotyczącej rzeczywistych efektów działalności środowiskowej w zakresie czynnikowej konkurencyjności przedsiębiorstw – podstawy konkurencyjności wynikowej. Ponadto wyniki badań posłużą opracowaniu potencjalnych rozwiązań wskazujących możliwości wykorzystania efektów inicjatyw środowiskowych na rzecz wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw.